

Bài 32

Thực hành : **MỔ CÁ**

I – MỤC TIÊU

- Nhận dạng được một số nội quan của cá trên mẫu mổ.
- Phân tích vai trò của các cơ quan trong đời sống của cá.
- Rèn luyện kỹ năng mổ động vật có xương sống.
- Phối hợp làm việc hợp tác theo nhóm nhỏ.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

– Bộ xương cá chỉ giới thiệu cột sống và xương sườn nhằm : giới thiệu *bộ xương trong* với cột sống làm trụ, đặc trưng cho ngành ĐVCXS. Còn xương sườn làm thành khoang cơ thể để bảo vệ các nội quan, đồng thời liên quan đến cách mổ, được trình bày ở mục III - 1 (cắt theo đường edc qua các xương sườn dưới cột sống...).

Các phần còn lại của bộ xương (xương đầu, các xương vây) không ghi chú có dụng ý để các em tự tìm hiểu và bổ sung.

– Trong hình 32.3, không giới thiệu mang cá, nhưng qua mẫu mổ, khi cắt xương nắp mang theo đường cb' để lộ các lá mang đính trên các cung mang.

III – PHƯƠNG TIỆN THIẾT BỊ DẠY HỌC CẨN THIẾT

* GV :

– Tranh vẽ : hình 32.1, hình 32.2

– Mô hình : Cấu tạo trong cá chép, bộ não cá chép.

* HS : Chuẩn bị theo nhóm (4 – 6 HS) : Cá chép nhỏ hoặc cá diếc. Bộ đồ mổ và khay mổ, đinh ghim.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

1. Gợi ý lời giới thiệu

– GV giới thiệu mục đích, nội dung bài thực hành : tìm hiểu đặc điểm cấu tạo trong cá chép, phân tích vai trò của một số nội quan trong đời sống của cá.

– GV kiểm tra sự chuẩn bị của HS theo nhóm đã phân công. Xác định nhiệm vụ của mỗi thành viên trong nhóm (1 HS phụ trách mổ, 1 HS báo cáo thu hoạch, các HS khác quan sát thực hành, hỗ trợ khi cần thiết).

– GV nêu yêu cầu cho các nhóm về kĩ thuật và vệ sinh.

2. Các hoạt động

– *Hoạt động 1 : Hướng dẫn mổ cá*

GV treo tranh hình 32.1 và hình 32.2, hướng dẫn HS cách mổ cá như nội dung SGK.

GV theo dõi giúp đỡ các nhóm có khó khăn, lúng túng trong khi mổ, nhận xét động viên những nhóm mổ tốt.

– **Hoạt động 2 : Quan sát cấu tạo trong mẫu mổ**

Nhận dạng và xác định vị trí của : lá mang, tim, dạ dày, ruột, gan, mật, thận, tinh hoàn hoặc buồng trứng (đối chiếu với hình 32.3).

Gỡ để quan sát các nội quan đối chiếu với mô hình cấu tạo trong của cá chép. Quan sát mô hình bộ não cá chép.

– Thảo luận : Ghi vào bảng nhận xét vị trí và vai trò của các nội quan.

Đáp án bảng. Các nội quan của cá chép

Tên cơ quan	Nhận xét và nêu vai trò
Mang	Nằm dưới xương nắp mang trong phần đầu, gồm các lá mang gắn vào các xương cung mang, có vai trò trao đổi khí.
Tim	Nằm phía trước khoang thân ứng với vây ngực, co bóp để thu và đẩy máu vào động mạch, giúp cho sự tuần hoàn máu.
Thực quản, dạ dày, ruột, gan	Phân hoá rõ rệt thành : thực quản, dạ dày, ruột, có gan tiết mật giúp cho sự tiêu hoá thức ăn được tốt.
Bóng hơi	Trong khoang thân, sát cột sống, giúp cá chìm nổi dễ dàng trong nước
Thận	Hai thận giữa màu tím đỏ, sát cột sống. Lọc từ máu các chất không cần thiết để thải ra ngoài.
Tuyến sinh dục, ống sinh dục	Trong khoang thân, ở cá đực là 2 dái tinh hoàn, ở cá cái là 2 buồng trứng phát triển trong mùa sinh sản.
Bộ não	Não nằm trong hộp sọ, nối với tuỷ sống nằm trong các cung đốt sống. Điều khiển, điều hoà hoạt động của cá.

V – ĐÁNH GIÁ

Các nhóm báo cáo thu hoạch của nhóm mình, nhóm khác nhận xét, bổ sung. GV hoàn chỉnh báo cáo thu hoạch.

GV nhận xét chung kết quả buổi thực hành về các nội dung :

- Chuẩn bị của HS.
- Quá trình tiến hành thực hành :
 - + Tinh thần học tập, kết quả thực hành.
 - + Ý thức kỉ luật trật tự, vệ sinh.
- Nhận xét các hoạt động của các nhóm.